

EŻAMIJIET TA' NOFS IS-SENA TAL-ISKEJJEL PRIMARJI 2013

IL-HAMES SENA

STUDJI SOĊJALI

HIN: 1 ¼ HR

Isem: _____

Klassi: _____

TOTAL TAL-MARKI

AQRA SEWWA DAN LI ĠEJ:

- Imla ismek u kunjomok kif ukoll il-klassi. Taqlibx il-paġna qabel jghidulek.
- Qabel tikteb it-twegiba, ara li tkun fhimt sewwa l-mistoqsija.
- Jekk ma tkunx taf taghti xi twegiba, halliha vojta u kompli l-ohrajn, imbagħad erga' ppruvaha fl-aħħar.
- Jekk tiehu żball, ingassah pulit u erga' ikteb.
- Meta tlesti, erga' ara l-karta kollha mill-bidu biex tirranga xi żbalji li jista' jkollok u timla dak li hallejt barra.

- A. Iz-ziju Lino li joqghod il-Kanada ġie għall-vaganzi tas-sajf f'Malta. Matul iż-żjara tieghu ha bosta ritratti fl-Imdina, fil-Birgu u fiċ-Ċittadella t'Għawdex. Hdejn kull ritratt iktieb wiehed minn dawn il-lokalitajiet biex tghin liz-ziju Lino jirrangja r-ritratti skont il-lokalità. Ara l-eżempju:

0		1	
	<u>Il-Birgu</u>		
2		3	
4		5	

6		7	
8		9	
10			

(10 X 1 marka = 10 marki)

- B. Ghid jekk is-sentenzi dwar it-tlett ibliet fil-Gżejjer Maltin humiex veru jew falz. L-ewwel wahda hi lesta bhala eżempju:**

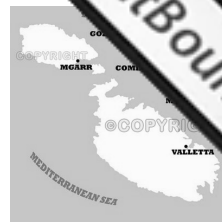
0.	L-Imdina, il-Birgu u ċ-Ċittadella huma tlett ibliet antiki fil-Gżejjer Maltin.	VERU
1.	It-tlett ibliet huma lkoll mibnija hdejn il-baħar.	
2.	It-toroq ta' dawn it-tlett ibliet huma wiesgħa.	
3.	Lorenzo Gafà kien il-perit li ddisinja l-pjanti tal-Katidrali jew Knisja tagħhom.	
4.	Il-Katidral taċ-Ċittadella għandu koppla għolja.	
5.	It-tlett ibliet huma mdawrin bis-swar.	
6.	Il-Palazz tal-Inkwizitur qiegħed l-Imdina.	
7.	Il-Katidrali tal-Imdina u taċ-Ċittadella huma ddedikati lil Santa Marija.	
8.	Fit-tlett ibliet insibu bini storiku.	
9.	Minn dawn it-tlett ibliet, il-Birgu biss jinsab fil-Port il-Kbir.	
10.	Il-Kavallieri bnew il-bereġ tagħhom fit-tlett ibliet.	

(10 X 1 marka = 10 marki)

Ċ. Aqta' sinjal taht it-twegiba t-tajba.

1. F'kull belt u raħal insibu (ċimiterju, knisja, għolja).
2. L-ibliet u l-irhula huma mmexxija minn (pulizija apposta, Kunsill Lokali, gwardjani lokali).
3. F'xi rhula antiki nsibu toroq dojoq li ma jinfdux. Dawn jissejhu (high-ways, by-passes, sqaqien). Insibu wkoll diversi (niċeċ u statwi, discos, barrieri)
4. Hafna djar antiki fl-irhula jkollhom (saqaf, faċcata, galleriji) tal-injam.
5. Fost oħrajn viċin il-Knisja jew fil-pjazez tal-irhula ssib (kazini u bars, ground tal-futbol, għelieqi)

(6 X 1 marka = 6 marki)

D. Imla l-vojt ta' dan il-paragrafu bil-kliem moghti fit-tabella. L-ewwel wahda hija lesta bhala eżempju.

*Mediterran				
xita	shuna	Settembru	temperatura	forza
Majjistral	zero	irjiegħ	Xlokk	sajf

Il-gzejjer Maltin jinsabu f'nofs il-Baħar ***Mediterran** u għalhekk ngħidu li l-klima tagħna hi Mediterranja, jiġifieri tixbah lill-klima ta' pajjiżi oħra madwar il-Baħar Mediterran u gzejjer oħra li hemm fih. Dawn il-pajjiżi għandhom _____ shun, xitwa moderata, _____ fix-xitwa u nixfa fis-sajf.

L- _____ li jonfhu fuq il-gzejjer Maltin ikunu mgħobbija bil-ilma. Meta dawn l-irjiegħ isibu temperatura _____, l-ilma jzommuh iżda meta l-irjiegħ jiltaqgħu ma' temperatura kiesha, l-ilma ma jfilhux u tinzel ix-xita. Din hi r-raguni għaliex fis-sajf ma jkollniex xita u fix-xitwa bil-kontra. Rih li l-aktar li jolqot il-gzejjer tagħna huwa l- _____ li jkun kiesaħ wisq fix-xitwa iżda frisk fis-sajf. Meta jonfoħ fuqna l-Grigal, jahbat fuqna b' _____ qawwija u rih isfel bhax- _____ iġibilna ramel u umdità.

Ix-xita f'Malta tinzel l-aktar bejn _____ u April. L-ammont ta' xita li tinzel f'Malta tvarja minn sena għal sena. It- _____ f'pajjiżna hi wahda moderata. Fix-xitwa l-arja tiksah sew imma qatt ma tinzel _____ jew taħtha.

(10 X 1 marka = 10 marki)

E. Qabbel Kolonna A ma' Kolonna B. L-ewwel wahda moghtija bhala eżempju.

	Kolonna A		Kolonna B
0	L-Uffiċċju Meteoroloġiku		permezz tar-radju, televixin, kompjuer u gazzetti.
1	L-Uffiċċju Meteoroloġiku		tingabar permezz ta' satellita.
2	Wiehed jista' jkun jaf dwar ir-rapport tat-temp		tinghata informazzjoni dwar it-temperatura tal-arja u tal-baħar.
3	It-tbassir tat-temp		ikunu perikolożi meta jaqbzu l-indiċi 6.
4	L-informazzjoni fl-Uffiċċju Meteoroloġiku		nsejnhulu riefnu.
5	Ir-ragġi UV	0	jinsab fl-Ajruport Internazzjonali ta' Malta.
6	Fir-rapport tat-temp		jkollna l-bnazzi.
7	Il-barometru huwa strument		jurina d-direzzjoni tar-riħ.
8	Meta l-pressjoni tal-arja tkun għolja		jaghtina rapport dettaljat tat-temp ta' kull ġurnata.
9	Il-pinnur		li jkejjel il-pressjoni tal-arja.
10	Meta r-riħ ikun Forza 8		jaghti informazzjoni dwar kif se jkun it-temp fil-ġranet li ġejjin.

(10 X 1 marka = 10 marki)

F. Rih qawwi hakem lill-Gzejjer Maltin. Hares sew lejn istampi u wieġeb il-mistoqsijiet.

Stampa A	Stampa B
	

1. Ghid x'qed jigri fl-istampi t'hawn fuq:

Stampa A: _____

Stampa B: _____

2. Semmi żewġ hsarat li jista' jagħmel rih qawwi.

3. Rih qawwi jagħmel hafna hsara. Semmi eżempju marbut mat-temp li jagħmel hafna hsara u jpoġġi l-hajja tan-nies fil-periklu.

(3 X 2 marki = 6 marki)

Ġ. Dan ir-ritratt qed juri qasma fil-blat. Din il-qasma seħħet b'terremot. Issa wieġeb kif mitlub:

1. Spjega fil-qosor kif jigi kif jigi kkawżat terremot.

(2 marki)

2. Semmi 3 effetti ta' terremot.

- ---
- ---
- ---

(3 marki)

3. Terremot jista' jsir fil-baħar ukoll. X'jissejjah?

(1 marka)

4. Terremot fil-baħar jaf jikkaguna **tsunami**. Spjega fil-qosor xi jkun tsunami.

(2 marki)

5. Fl-1693, f'Malta inħass terremot qawwi. Xi ħsara ġab miegħu dan it-terremot?

(2 marki)

G. Diane siefret mal-familja taghha u ghamlet jumejn fid-deżert Sahara. Ġabet xi ritratti maghha. Waqt li qed tghid l-esperjenza taghha xi kliem tgerfxu. Irranġa l-kliem ta' ġol-parentesi.

Meta konna fid-deżert rajt hafna ramel. Kull fejn bdejt inhares, nara ramel u ramel. Hassejna _____ (a a ħ s n) kbira mal-ġurnata u kesha fina bil-lejl. Ivvjaġġajna b'modi differenti fid-deżert. Użajna l-*jeeps*, muturi apposta tar-ramel u kien hemm postijiet fejn kellna nirkbu l- _____ (i m l ġ a). Il-gwidi ramawlna _____ (d n i e t) fejn stajna norqdu ghal-lejl wiehed. Fil-ghodu qomna kmieni biex naraw ix-xemx tielgħa. Xi ġmiel!! Waqt li konna hdejn oazi biex nistrieħu, rajt _____ (p r s e). Il-gwidi qalulna li f'dawn il-postijiet skarsi fid-deżert fejn wiehed isib l-ilma jikbru xi _____ (ġ i s r a) tal-palm u tat-tamar u jkun hemm xi annimali li jafu jkunu perikolużi bħal skorpjuni u volpijiet. Bir-riħ ir-ramel kien qisu bħal baħar jiċċaqlaq u jiffirma _____ (j i t e ġ h l o). Din l-esperjenza żgur li mhux se ninsiha qatt, mhux biss għax haċt gost, imma għax tghallimt hafna.

(6 X 1 marka = 6 marki)

GH. Imla l-vojt f'dan id-djalogu. Uża l-kliem li hawn fit-tabella t'hawn taht. L-ewwel wahda hija lesta bhala eżempju.

Gonsalvo Monroy	30,000 fjin	Alfonso	Dun Katald
Donna Costanza	20,000 fjin	Sqallija	Birgu
Antonio Cardona	Sant'Anglu	taxxi	

Malti 1: Min kien dak is-sinjur li xtara lil Malta minghand ***Antonio Cardona**?

Malti 2: Kien _____. L-uniku interess tiegħu kien li jsir sinjur minn fuq il-Maltin.

Malti 1: X'kien jisimha l-mara ta' dan is-sinjur?

Malti 2: Kien jisimha _____. Lil din, il-Maltin qafluha fil-kastell _____ fil-_____ meta l-Maltin qamu kontra dan is-sinjur.

Malti 1: Ghaliex gara hekk?

Malti 2: Il-Maltin hassew li kien qed jimxi hazin magħhom u kellhom iħallsu hafna _____. Riedu jifdu lil Malta. Dun Girgor u _____ marru _____ u talbu lis-Sultan _____ biex jgħaqqad il-gzejjer Maltin ma' Sqallija. Qalulu li kienu lesti jħallsu l-flus lura lil Monroy biex jifdu lil Malta.

Malti 1: Kemm kellhom jigbru flus biex jifdu lil Malta?

Malti 2: _____. Fil-fatt il-Maltin gabru biss _____. Biss, meta Monroy kien qed imut, huwa hafer lill-Maltin il-flus li kien għad baqgħalhom jagħtuh.

(10 X 1 marka = 10 marki)

- H. Meta nkunu fi grupp irridu nahdmu biex l-ghaqda bejnietna tikber u tissahhah. Aghmel ✓ hdejn kull sentenza li turi li t-tfal jahdmu biex il-grupp taghhom jikber. L-ewwel wahda hija lesta bhala eżempju.

0.	Mark juri rispettt lejn shabu tal-grupp.	✓
1.	Linda dejjem tasal tard ghal-laqqhat li jkollha mal-grupp.	
2.	Kif xi hadd ma jaqbilx miegħu, David jitlaq 'il barra.	
3.	Ruth titkellem bil-prudenza meta ma taqbilx mal-bqija tal-membri.	
4.	Samuel jattendi biss meta jkun hemm xi attività bħal <i>camping</i> jew <i>hike</i> .	
5.	Alison tagħti l-ghajnuna lill-membri tal-grupp meta ma jkunux jafu jagħmlu xi haġa waħidhom.	
6.	Kevin jagħraf x'hemm komuni fil-membri u johroġ b'ideat li jinteressaw lil kull membru.	
7.	Joseph dejjem ikun minn tal-ewwel biex jagħti daqqa t'id waqt xi attività.	
8.	Lucy ma titkellimx waqt il-laqqhat tal-grupp imbagħad toqghod tgerger minn wara.	
9.	Stephen jattendi għal-laqqhat kollha għax ikun irid jaf x'qed isir.	
10.	Tony jahdem hafna fil-grupp imma meta ma tghaddix tiegħu jhedded lill-membri li mhux se jahdem aktar magħhom u jinghaqad fi grupp iehor.	

(10X ½ marka = 5 marki)

H. Ir-rwol taghna fis-soċjetà huwa marbut ma' rwoli ta' nies f'ohra fil-lokalità. Ghid min huma dawn in-nies. L-ewwel wahda hija lesta b'hala eżempju:

0.	Nedukak billi ngħallmek taqra u tikteb.	Għalliem
1.	Immexxi l-Kunsill Lokali.	
2.	Nigi l-iskola nagħtik it-titqibiet neċessarji kontra l-mard.	
3.	Inwassallek ir-rizultati tal-eżamijiet id-dar.	
4.	Meta tiġi l-librerija ngħinek tagħżel kotba addattati għalik.	
5.	Inzomm l-ordni fil-pajjiż.	
6.	Nigi niknes it-triq fejn toqghod.	
7.	Narak meta tkun ma tiflahx u nagħmillek ċertifikat biex tiehdu miegħek l-iskola.	

(7X 1 marka = 7 marki)

I. Ikteb żewġ eżempji. L-ewwel wahda hija lesta bħala eżempju.

0. Semmi żewġ modi kif Sonya tista' tikkomunika mal-kugina tal-Awstralja.

(i) **Permezz tat-telefon.**

(ii) **Permezz tal-kompjuter.**

1. Semmi ż-żewġ lingwi uffiċjali tal-Poplu Malti.

(i) _____

(ii) _____

2. Semmi żewġ affarijiet li kull pajjiż Ewropew għandu jkollu sabiex iħares id-drittijiet taċ-ċittadini tiegħu.

(i) _____

(ii) _____

3. Semmi żewġ programmi edukattivi li holqot l-Unjoni Ewropea biex fihom jipparteċipaw studenti minn pajjiżi differenti.

(i) _____

(ii) _____

4. Semmi żewġ modi kif il-Maltin juru solidarjetà ma' nies ta' pajjiżi oħra fid-dinja.

(i) _____

(ii) _____

5. Semmi żewġ affarijiet li jagħmlu parti mill-Kultura Maltija.

(i) _____

(ii) _____

(5 X 2 marki = 10 marki)

TMIEM IL-KARTA